

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1936 kl. 12 m.

*Utlåtande, i anledning av väckt motion om upphävande av 6 § b)
i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till
pension.*

I en inom andra kammaren väckt, till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisad motion nr 54 har herr *Ström* jämte sju av kammarens övriga ledamöter hemställt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan lagändring, att stycket b i 6 § i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension strykes».

Till stöd för yrkandet anföres i motionen följande:

»Lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension stadgar i 6 § stycket b, att annan befattningshavare än innehavare av domareämbete må, vid uppnåendet av den stadgade pensionsåldern, av Konungen eller den myndighet, som äger att från tjänsten bevilja avsked, kunna medgivas anstånd med avskedet från tjänsten, dock icke i något fall längre tid än sammanlagt två år.

Ifrågavarande bestämmelse har av myndigheterna tillämpats mycket olika. Medan en del myndigheter icke alls medgiva dylikt anstånd, lämnas sådant av andra myndigheter. I de fall då anstånd medgivits torde detta i huvudsak ske med hänsyn tagen till av den åldrige befattningshavaren uttalad önskan. Otvivelaktigt medför dock bestämmelsens tillämpande vissa mindre tillfredsställande förhållanden. Icke minst är så förhållandet om man tager i betraktande det hinder i befordringsförhållandena, som härigenom uppstår. Då de ordinarie befattningarnas antal ej är så stort, är det också fullt förklarligt, att ett allmänt missnöje är rådande bland personalen beträffande de fall, då ifrågavarande bestämmelse blivit tillämpad. Detta så mycket mer som något egentligt statsintresse icke motiverar bestämmelsens bibehållande. I varje fall är så förhållandet i vad det gäller lägre personal.

Ett förhållande som man i detta sammanhang icke heller kan bortse ifrån är den rådande arbetslösheten, som ju är särskilt omfattande bland ungdomen. Ett av det nuvarande samhällets främsta problem är otvivelaktigt att söka bereda arbetstillfällen för det uppväxande släktet. Att samtidigt härmed bibehålla en särbestämmelse, vilken möjliggör för åldriga personer, för vilkas försörjning är ordnat på annat sätt, att genom kvarstående i tjänst minska arbetstillfällena för yngre och fullt arbetsföra, kan icke vara förenligt med statens intressen. Några egentliga skäl för ett bibehållande av bestämmelsen ifråga synes icke heller föreligga, varför vi anse att den påtalade bestämmelsen bör utgå.»

Vid 1932 års riksdag väcktes av herr *Ström* en motion II: 84 av nära nog samma innehåll som nu förevarande motion. Förstnämnda motion avstyrk-

tes av bankoutskottet (utl. nr 37) under uttalande, bland annat, att den i motionen berörda frågan lämpligen borde upptagas till prövning i samband med den då förestående nya pensionslagstiftningen. Motionen föranledde icke någon riksdagens åtgärd.

Utskottet. Beträffande de befattningshavare, å vilka 1907 års lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension äger tillämpning, gäller för närvarande i fråga om skyldighet till avgång från tjänsten, att sådan skyldighet inträder vid uppnående av den för pensionsrätt stadgade levnadsåldern, Konungen eller, där viss ämbetsmyndighet äger att från tjänsten avskeda, den myndigheten obetaget att låta med avskedet anstå, därest och så länge tjänst innehavaren prövas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock icke i något fall längre tid än sammanlagt två år. Utskottet bortser härvid från de särskilda regler, som gälla dels för innehavare av domar- ämbete, dels ock för de fall, då avgångsskyldighet före pensionsåldern föreligger på grund av olycksfall i tjänsten, sjukdom eller minskad arbetsförmåga.

Ovanberörda bestämmelse i 1907 års pensionslag erhöll sin lydelse enligt lag den 30 juni 1934, som trädde i kraft den 1 juli 1935. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 12 § mom. 2 a) civila tjänstepensionsreglementet, vilket äger tillämpning å det stora flertalet av statens civila tjänstemän, ävensom i 11 § mom. 1 a) militära tjänstepensionsreglementet. Nämnda två pensionsreglementen trädde likaledes i kraft den 1 juli 1935.

Utskottet vill erinra, att den sålunda sedan den 1 juli 1935 tillämpade nya pensionsbestämmelsen innebär i förhållande till förut tillämpade regler en viss inskränkning i rätten att låta med avskedet anstå. Tidigare gällde nämligen för befattningshavare, hänförliga till 1907 års pensionslag, att anstånd med avsked kunde beviljas till fyllda sjuttio år. Enligt den för befattningshavare vid kommunikationsverken förut gällande pensionslagen av år 1920 kunde vidare sådant anstånd medgivas under högst tre år.

I samband med framläggandet av förslag till civilt tjänstepensionsreglemente betonade chefen för finansdepartementet (prop. 222/1934 sid. 113) uttryckligen, att den i förslaget bibehållna möjligheten för vederbörande myndighet att medgiva anstånd med avsked efter uppnådd pensionsålder borde begagnas med stor varsamhet. Ett annat förfaringsätt skulle — framhöll departementschefen — vara ägnat att äventyra syftet med eller förminska gagnet av de sänkningar i pensionsåldrarna, som departementschefen förordat. Vid prövning av frågor om tillstånd att kvarstå i tjänst efter uppnådd pensionsålder borde statsnyttan men icke hänsyn till tjänstemannens personliga intressen vara avgörande. De fall, där avgångsåldern icke sammanföller med pensionsåldern, syntes departementschefen vid en dylik tillämpning komma att bliva rena undantagsfall.

Detta uttalande lämnades utan erinran av bankoutskottet, och riksdagen godkände Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande del.

Enligt vad utskottet under hand inhämtat från statskontoret, förekommer det numera endast i yttersta undantagsfall, att befattningshavare medgives att kvarstå i tjänst efter uppnådd pensionsålder.

Med hänsyn till den begränsning av rätten att medgiva anstånd med avsked, som på sätt framgår av det nyss anförda genomförts från och med början av innevarande budgetår, och då denna rätt uppenbarligen begagnas med stor varsamhet, har utskottet icke funnit påkallat, att ändring vidtages i de nyligen fastställda reglerna för ifrågavarande anstånd. Under inga förhållanden torde det med hänsyn till statens eget intresse böra, såsom i motionen åsyftas, ifrågakomma, att staten skulle helt avhända sig möjligheten att i särskilda fall begagna sig av en befattningshavares arbetskraft för någon kortare tid efter uppnådd pensionsålder.

På grund av det anförda får utskottet avstyrka åtgärder från riksdagens sida i anledning av den nu väckta motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II: 54 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 april 1936.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Lindgren**, *Lindley*, *Ernfors**, *Johansson* i Frig-
geråker, *Bjurström*, *Ström* i Lidköping, *Ehrnberg** och *Nilsson* i Mölndal;

från andra kammaren: herrar *Leffler*, *Lovén*, *Laurén*, *Paulsen*, *Andersson* i
Falkenberg, *Severin*, *Mattsson* och *Hilding**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.